

Виходить що тижня

в неділю.

Адреса редакції
і адміністрації:„Свобода“, Львів,
Ринок 10, II. пов.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Об'єднання.

Телеф. Редакції: 29-41.

Телеф. Друкарні: 29-26

ПЕРЕДПЛАТА

вносить в краю: мі-
сячно 80 сот., чверть-
річно 2 зол. 20 сот.
В Америці 2 дол. річно.
Зміна адреси 50 сотиків.
Поодинокі числа коштують
20 сот.

Брак витривалости.

Нема такого свідомого українця, який сказав би, що в нас українців нема сили. Та й навіть невідомому не трудно це доказати. Саме життя з року на рік, кожної хвилини доводить, що в нашого народу сила. Вистарчить сказати, що в нас українців понад 40 мільонів, щоби і найбільший невіра признав, що це таки є сила та й не маленька.

Разом з тим кожного мусить здивувати, що ми — така нас сила — мусимо боротися за те, що інші, маленькі народи, вже мають давно. Особливо це дивує кожного чужинця, якому не вміщується в голову те, що в добі освободження народів наш такий великий нарід не є вільним. не має своєї держави. Нашим представникам, які час від часу виступають в нашій обороні за кордоном, трудно доказувати ріжним чужинцям, як то так сталося, що ми такі нещасливі, покриті джиги. Бо щож ви їм скажете, коли вас запитують: деж ви були тоді, коли інші народи визволювались зпід чужого панування? Їх не переконув те, що ми були оточені зі всіх боків ворогами, що в нас були такі страшні умовини, коли ми пірвались до боротьби за свою волю. 40 мільонів — це не жарт.

Між собою ми оправдуємо своє нещастя тим, що в нас не було згоди. Це правда. Але були в нас моменти, коли весь нарід дружно ставав до боротьби за своє право. Згадаймо хочби славне повстання на Великій Україні проти гетьмана, коли він пішов на спілку з Москвою. За один місяць вся Україна стояла одним фронтом проти загрози, яка йшла з боку московських білогвардійців, а що сталося потім?

В тому часі до Білої Церкви їзджалося дуже багато делегацій з сіл і міст. В одній такій делегації був старенький 70-літній дідусь. Коли молодші наговорилися, тоді почав дідусь: „Ми, каже, знаємо, що треба всім стати на ворога, бо то вже дуже в знаки далися нам ті карателіники (карні відділи, що відбирали від селян панське добро і дуже знущалися над селянами). І ми підемо всі — і великі і малі і навіть жінки, як буде треба. Але, як підемо, то вже тримайте нас, бо як не будете тримати, то й Бог усі розійдуться домів“.

Так і сталося — всі стали на ворога, а погін розійшлися. Старенький дідусь, з великим життєвим досвідом, дуже влучно оцінив хитку вдачу нашого народу і вказав на потребу сильного проводу і організацій та на брак витривалости в наших людей. Ми можемо захопитися і першим своїм запалом доказати чуда, але, коли якась справа вимагає довшого часу, щоби її виконати, то нас покидає запал, ми знеохочуємося і — програємо справу. *Бракує нам витривалости, без якої найбільша сила нічого не варта, а з якою і маленька сила здатна на велике діло.* Мізерна капля води і та розбиває твердий камінь, коли постійно б'є в одно місце.

Буває до якоїсь справи в нас творча думка, ініціатива — є й сила. Але того всього ви старчає лиш на перший порив: захопимось — і охолонемо. Почату працю занебудуємо, покидаємо, бо вона надоїла, стала для нас нецікавою, і беремось за іншу працю, щоби згодом і з нею сталося те саме, що з першою. Таким чином постає в нас багато початих і недокінчених справ, або, коли вже що докінчимо, то лиш, аби збути з рук. Бракує нам витривалости.

Це є наша слабкість. Погляньмо, скільки в нас випадків захоплення якоюсь громадською установою на селі, як довго її в селі нема. Але коли вона вже є — от хочби читальня „Провіг“ — то тоді вона тратить всяке зацікавлення. Буває, ціле село скликається на те, щоби збудувати свій народний дім, а коли вже його збудувать, то й зовсім його забувають і то нього ж зайняти страшно.

Брак витривалости відбивається і на нашій політиці і він же розбиває наші сили та витворює ріжні т. зв. орієнтації. Вічно нові ідеї, нові помисли, нові надії не лиш ослаблюють нас; вони нас руйнують. Брак витривалости засуджує

на невдачу кожну нашу справу, кожну працю, яка є розрахована на довгий час.

Нашу політику ми оперли тепер на основі власних сил. Є це єдина засада, яка веде поневолені народи до волі. Але та засада вимагає часу і найбільше якраз витривалости. Без неї ми ніколи не дібемось своєї цілі, хочби нас було і вдесятеро більше, як є. Коли ми раз вибрали со-

бі шлях, яким нам треба йти, і переконалися, що той шлях є правильний — то витриваймо! *Витриваємо — і переможемо.* Це мусить присвічувати в праці кожному членові Українського Національно-Демократичного Об'єднання. Помимо всіх труднощів праці, помимо всіх ворожих наступів на нашу організацію — *треба скріплювати сили організації і витривати.*

За ціну хліборобської праці.

Великим лихом для хліборобського населення є низькі ціни на рільні продукти, головню на збіжжя. Викликав їх, як відомо, польський уряд, що закупив був і спровадив до Польщі за дорогі гроші величезні запаси збіжжя. Коли в зимі показалося, що в краю є досить власного збіжжя, уряд почав випродувати свої запаси і викликав знижку цін жита до 18 зол. за корець. На цій ріжниці уряд стратив коло 20 мільонів зол., а страти, які потерпіли рільніки, доходять до 500 мільонів.

Цікаве, що на такій політиці дешевого хліба не зискали нічого міста, для яких все те роблено. Хліб лишився даліше дорогим, а скористали тільки великі збіжжові спекулянти, млини і пекарні.

Тимчасом дешевизна рільних продуктів і зубожіння селян ослабили фабричний промисл, який вже й так ледви дихав, бо селяни перестали купувати промислові товари. Фабриканти зрозуміли, що їх добробут зв'язаний тісно з добробутом хлібороба, того масового їх покупця, отже почали лаяти уряд за його збіжжєву господарку.

Тепер уряд пішов до голови по розум. Бачучи банкрутство своєї збіжжєвої політики, він найперше зніс вивозове цло на жито, яке було встановлене на те, щоби унеможливити вивіз жита за границю і довести до його подешевіння в краю. Зараз по жнивях зніс вивозове цло також на пшеницю, отже вивіз збіжжя за границю тепер вільний. Даліше уряд рішився на охорону рільництва при помочи привозового цла, яке наложив на привіз із заграниччя ячменю, вівса, кукурудзи, гороху, проса, ріжних круп, муки і т. п. А щоби піднести молочарство, буде звертати вивозове цло від масла.

Зі соймом чи без сойму?

В Польщі йде даліше тиха війна між виконуючою (урядом) і законодавчою владою (соймом). Після довгої вакаційної перерви уряд хотів зближитися до „файданів“, як назвав сойм Пилсудський, і запросив голови сойм. клубів на нараду в справі бюджетової сесії, однак вони це запрошення відкинули, а зате між Пилсудським і соймом маршалком Дашинським прийшло в газетях до сварки.

Тоді голова напів урядового клубу ББ, пос. Славек запросив голови сойм. клубів на нараду в справі зміни конституції, бо в цій справі зголошено в соймі кілька проєктів. Славек, як відомо, грозив свого часу „ломанням костей“ послам, що противні урядовому проєктові зміни конституції. Однак опозиційні клуби заявили, що й на цю нараду не підуть, бо таку справу можна обговорювати тільки в соймі, і тому зажадали скликати наперед сойм.

Знаменна річ, що в обох випадках урядові чинники не вважали відповідним звернутися також до Українського Клубу, хоч він і коли не зрікся права забирати голос в справах, що торкаються всіх народностей, а тимчасе в дискусії над зміною конституції, придуманої на шкоду українського населення.

Тимчасом загострення відносин між урядом і соймом росте даліше. Опозиційні партії рішили поставити в соймі внесення на висловлення заяви недовіри для уряду Світальського. Домагаючись його істинлення.

Все те має причинитися до піднесення цін на хліборобські продукти і взагалі до хліборобського добробуту. Однак видимих успіхів покищо нема. Збіжжєві ціни не пішли в гору, бо всі європейські торгові засипані тепер американським збіжжєм. Через те ціни збіжжя в Європі є тепер нижчі від коштів продукції. І положення хліборобів у Польщі лишилось даліше неза-видне.

Але наробили крику польські дідачі, що їм грозить руїна і от під їхнім натиском польський уряд скликав до Варшави представників хліборобських організацій та ріжних економічних установ на нараду, щоби при їх помочи встановити даліший план господарської політики. Голова уряду, Світальський зазначив, що бажанням уряду довести знову до того, щоби праця на рілі оплачувалася, та до рівновати між рільними і промисловими цінами.

Чим скінчилася ця нарада, покищо не знаємо. Але відомо вже, що уряд плянує державне підприємство торгівлі збіжжєм. Вірити не хочеться, щоби уряд хотів повторити давню похибку, і управляти даліше політику „дешевого хліба“. Кажуть, що державне збіжжєве підприємство має передовсім забезпечити рівномірне розложення хліба на міста та упорядкувати оборот збіжжєм на ринку краєвим і за границею. А як так, то хлібороби з гори не можуть мати великих надій на поправу лиха. Одною з причин, чому ціни збіжжя низькі, є те, що селяни потребують грошей і кидають масово збіжжя на торговіці. Нехай уряд, замість займатися торгівлею збіжжя, ті гроші, які призначені для державного підприємства, дасть хліборобам у формі дешевого кредиту, а зараз припинить масову подаж збіжжя і спадок цін. Буде це спосіб простіший та успішніший.

Що буде даліше, годі передбачити. Зближається чора встановити державний бюджет на слідуєчий рік і уряд мусить рішитися на якийсь крок супроти сойму. Він має до вибору два шляхи: 1) або припинити сойм. наради а може навіть розв'язати сойм, розписуючи нові вибори, 2) або змінити міністрів, покликуючи до уряду таких людей, що могли би порозумітися зі соймом. Зачувати, що опозиційні партії приготують-ся на перший випадок і лаштуються до виборчої боротьби.

Загрожена грамотність.

Польщі грозить, як пишуть польські газети, велика шкільна катастрофа, бо не має потрібних грошей на будову народних шкіл і не має потрібного числа учительських сил. По обчисленням міністерства освіти за десять літ число учителів буде виносити несповна 100 тисяч, а число шкільних кімнат 75 тисяч. А тимчасом треба буде 144 тисяч учителів і 134 тисяч клас. Значить, з недостачі клас і учителів третина дітей не зможе ходити до школи. Кошти будови нових шкіл які, требаби поставити в часі найближчих 10 літ, винеслиби коло 3 мільярдів, значить, стільки, скільки виносять всі державні видатки.

Ніхто не вірить, щоби в Польщі знайшлася сила упорядкувати шкільну справу як слід і тому Польща, буде виводити чимраз більше неграмотних людей.

Вічовий рух.

ТОВМАЧЧИНА.

Дня 1. вересня відбулося в Товмачі віче в справах шкільних. Промовляли: сен. д-р Макух, пос. о. Ганушевський і о. З. Кисілевський. Ухвалено резолюції, в яких віче ствердило повне право українського народу на порятування справи виховання свого покоління відповідно до своїх питомих потреб та запротестовано проти сполщення та зутрактивання українського державного шкільництва на українських землях під Польщею, проти перенесення учителів українців з української території, проти переслідування українського приватного шкільництва і проти неприпинання до учительської служби українців. Рівночасно віче закликає українських громадян до як найенергійнішої матеріальної і моральної допомоги „Рідній Школі“, до розбудови організаційної сітки Кружків „Рідної Школи“ та до організації Батьківських Комітетів.

ЖУРАВЕНЩИНА.

Дня 8. вересня відбулося при участі доколических сіл (Ляховичі под., Сулятичі і Ізидорівка) віче під голим небом в Крехові, на якому сен. д-р К. Троян здав посольський звіт. По вічу основано тамже читальню „Просвіти“. Село Крехів — одинокі в Журавенщині — держалося доси вперто остероною всякої культурно-освітньої роботи. Крехівські господарі відхрещувалися від читальні і тому не дивно, що не було кому дати відправу часописам, які приходять в село за дурно і зводять наших селян на манівці.

Загадочні події на Україні.

Заграниці газети доносять, що радянська влада викрила на Україні нову організацію „Союзу визволення України“, яка нібито вела агітацію в червоній армії та закликала селян не платити податків і ховати перед владою збіжжя. Переведено масові арешти серед української інтелігенції. Арештовано членів Академії Наук, проф. Кримського і С. Єфремова та інших професорів вищих шкіл. Між іншими арештовано стару українську письменницю Олену Пчілку. В тюрму запроторено всіх членів всеукраїнської церковної ради, а крім того 30 священників у краю. Арештовано понад 1000 селян. Влада має нібито докази, що „Союз визволення України“ хотів відорвати Україну від Московщини.

З Москви приїхав до Києва союзний комісар Мікоян, що одержав широкі повноваження для здавлення українського „бунту“.

Зачувати також, що подібний заговор проти радянської влади викрито на Білорусі

Присилайте передплату!

ПАПІР.

Дядько Максим замішався якось в неділю під церквою між „політиків“. Дуже йому цікаво було почути, хто кого бє — китаєць большеака, чи большеак китаєць. Так його мало що цікавило, але „войну“ дядько Максим страшно любив. Бувало, як в довгі зимові вечери почне хто оповідати про війну, то слухав би до ранку і того було мало. А інколи й сам любив оповідати, як то він промаркирував „войну“.

— Що там — каже бувало — війна! То но дурні зазнали біди на війні, бо лізли, де не треба! Я от відбув російську війну і польську і нічого мені не сталося. То треба вміти воювати! А як хтось не навчився, то сам собі був винний! На війні то найважливіша річ: „дикуватися!“

Так ось цікаво було йому послухати про нову війну.

Чи довідався що про ту „войну“ дядько Максим, чи ні, але почув щось таке, що йому цілу ніч спати не давало. Як на те політики говорили про дуже вчені справи, а зі всього вбілося дядькові Максимови в голову, що той нарід в світі найкультурніший, котрий консумує найбільше паперу.

Ніби все зрозумів дядько Максим, але оте „консумує“ — що воно значить? Не придумав цього за ніч, а другого дня справа ще більше заплуталась. Довідався, що консумувати то значить їсти. Аж рота роззявив на таке відкриття. — Як то, то треба їсти папір, щоби бути культурним? Ніяк не поміщувалося йому це в голові. І то тим більше, що він страшно не любив паперу, особливо, коли на ньому щось написано. Але то так його не злюбив, що як бувало в склепі закручують йому селадця в записаний папір, то й то сердився, вловивав селадця в якусь шмату і чимскорше виходив зі склепу.

То було аж лавно. Дядько Максим рахував

Справа бомбових замахів.

Що викрило слідство?

Слідство в справі бомбових вибухів у дні відкриття Східних Торгів у Львові мало викрити, що було це діло тайної української військової організації. Замахом кермував Володимир Попадюк, студент університету, при помочи студента Тараса Крушельницького, що звербував до організації кільканадцятьох молодих людей, переважно зі Знесіння під Львовом. Бомби були зле зроблені, тому вибухли скорше, ніж було обраховано. До того змовники стрінулися з трудностями, бо поліція була повідомлена про плановані замаху й обсадила Східні Торги. Змовники втратили відвагу. Одну бомбу ніс Мих. Терещук, але вона вибухла йому перед брамою на Сх. Торги. Вибух почув Ів. Вацик, що мав підпалити нафтовий будинок, і він кинув свою бомбу в корчі. Інший змовник Ром. Біда мав підпалити адміністративний будинок Сх. Торгів, але не міг на це рішитися і тільки лишив валізу з бомбою в канцелярії, де вона і вибухла. Всі вони мали викликати пожежі в різних місцях Сх. Торгів, щоби відстрашити людей. Таку саму ціль мала бомба, що вибухла на головному дворі. Далше викрило слідство, що був також планований напад на поштовий віз з грішми, а також на поліційного комісара Федунішина, який вів слідство в справі нападу на пошту при вул. Глибокій. Мали його вбити у хвилі висідання з трамваю. Однак ці напади відложено на пізніше, бо важливішим був замах на Сх. Торги.

Загалом у зв'язку з бомбовими замахами арештовано 30 людей зі Львова і з краю.

Гуцульщина бідує.

З Косівщини пишуть про сумне лихоліття тамошнього населення. Недавні повині народила великих шкід, які крім гуцулів нікого не зворушують. На долах біля Косова і Кут трохи зародили сади, не зважаючи на затяжні і великі морози. В противенстві до інших околиць, де овочеві дерева померзли і посохли, полудневе Покуття вратувалося від цього нещастя. Урожай овочів є досить значний. Щож, коли недостача відповідних організацій, неприпорівнення кооператив до торгівлі овочами, брак перетворчих фабрик, комунікації і т. д. не дають змоги покористуватися врожаєм овочів. До Кут і Косова з усіх угодів зізджуються купці, головні жиди, і за півдурно вивозять овочі.

Зате в горах відносини складаються якнайгірше. Заробітків нема. Надобавок на худобу, основу існування гуцула, кинулася пошесть прищипи. Адміністративна влада спинила поворот худоби з полонин, а там упали вже перші сніги і взяла велика студія. Худоба мерзне і гине. Стягнена звідусіль поліція пильнує виконання адміністративного розпорядку. В таких умовах Гуцульщині грозить голод.

себе завсіди розумним чоловіком та таки й не належав до дурних, і читати вмів, а так не злюбив паперу. І ніхто не міг пояснити, чим то дядькові Максимови допик той бідний папір, що він його так не злюбив.

Якось зайшов я чогось до хати дядька Максима. По хвилі входить присяжний.

— Дядьку Максиме — каже — зайдіть по до війта!

— А то чого?

— Та якийсь там папір маєте!

Нашого дядька якби хто окропом обідляв.

— І знов папір, щоб їм...

Мені аж ніяково писати, що там, „щоб їм“... Та то не трудно й догадатися.

Коли вже так зложилось, то я впах свого носа:

— А що то за такий папір, дядьку? Що то за таке нещастя?

Як видно, я попав у добрий час. Дядько Максим з великого пересердя зійшов на жалі.

— Як не сердитися? Та тут можна сказитися! Та ті папери хутко мене зідять... Що не папір — то тягни з кишені, як не золотого, то десять, а часом і двадцять мало. І хто то видумав той папір, щоб йому в очах запапірилося! Так то все лихо від нього! Це чоловік не опам'ятався, як викупив „папір“ з податку, а тут дивися — знов „папір“ зі секурації... Це не перестало за те серце боліти, а тут тобі за инше — що в місті фірою не там став. А ще, як заліз в банк, то вже ті папери з банків, щоб вони ворогам моїм снілися... Та де то на ті папери стільки набратися!

— Правду кажете, дядьку! Біда з папером, а без нього ще гірше!

— А то що його — їсти, чи що? — пригадав собі дядько Максим мову під церквою.

— А так, кажу, треба його їсти. Бо то так: як ви його не будете їсти, то він вас з'їсть!

— А тож як?!

Нагінка на Соколи і Луги.

Польська влада розв'язала в останніх часах багато сокільських товариств по селах різних повітів, а за ношення сокільських відзнак покарала багатьох членів Сокола грошовими карами і арештом на основі царського патенту з 1854 р. Діється це головню в тернопільському воевідстві. До тернопільського воеводи ходили в цій справі старшина Сокола й українські посли з відповідним представленням, але без успіху.

Львівський воевода розв'язав дальше отсі руханково-пожарні товариства Луг: в Любіні Вел. пов. Городок, в Соколі, Підгаті та Арламівській Волі пов. Мостиска, в Сокалі, Потуріці, Завишні, Хороброві, Прусинові, Горбокові і Гільчи пов. Сокаль і в Смушовій повіт Сянік,

Заборони.

Староство в Калуші заборонило аматорському гурткові при кооперативі „Воля“ в Берлогах давати виставу одноактівок „Депутати до Відня“, „Як ковбаса та чарка“ і „Різдвяна ніч“, побоюючись „заколючення спокою“.

В Перегінську мало відбутися 22. вересня кооперативне свято. Долинське староство заборонило це свято тому, що на просьбі були нечиткі підписи.

Брак садовини.

З причини строгої минулої зими урожай на овочі у Східній Галичині цього року дуже слабкий. Відчувається це особливо на Поділлі, де садовини майже зовсім нема. А коли де є, то дуже її мало та недоброго ґатунку. В деяких селах сади зовсім повимерзали і треба тепер садити нові дерева. Навіть Залішки, найтепліша околиця в краю, не мають цього року овочів. Не дивниця, що ціни на овочі високі.

Яка буде зима?

Всі позначки в природі вказують на те, що цьогорічна зима зачнеться скоро і буде дуже гостра. Досвідчені люди пізнають це по птахам, звірятам і різних явищах отружуючої природи. Потверджує це один французький вчений, що досліджує сонце. На сонці виступають від довшого часу темні плями, які все стягають гостру зиму на нашу землю. Він каже, що минула зима була тільки початком цілого ряду гострих зим, які де далі будуть все гострійші. Після тих зим літа будуть дуже горячі.

Інакше каже німецький аптикар Швальбе, котрий вже 50 літ дивиться на сонце і записує шодень погоду. Порівнюючи погоду різних літ зі станом поверхні сонця, він приходить до висновку, що цьогорічна зима буде лагідна. Дай Боже! Але ськ чи так не зашкодить нікому заосмотритися на зиму в добрий кожух і порядну купу дров або вугля.

— Та просто. От вас, кажу, їдять папери?

— Ой, їдять, та ще як!.. Скоро без штанів певне останусь.

— А от почніть ви їсти папір, побачите, що легше вам буде...

— Та що ви — з глузду зїхали?

— Про це побалакаємо потім, — кажу — а от ви кожного разу, як буваєте в місті, купіть собі якусь розумну книжочку, та прочитайте. Відложіть на місяць золотого та випишіть добру газету, а колись побачимось, то розкажете тоді, чи я з глузду зїхав...

Дядько Максим дуже задумався, а я вже не перебивав його думи і тихенько вибрався з хати. Скоро й забув про свою пригоду.

Якось не скоро потім ми зустрілись на вулиці.

— Слава Ісусу Христу!

— Слава на віки!

— А знаєте — почав перший дядько Максим — ви правду казали. Таки то не дурний видавав, що той нарід найкультурніший, котрий найбільше паперу зїдає. Я почав його, як ви кажете, їсти від тоді, як ото ми балакали з вами. З того часу такі менше їдять мене папери. Якось легше даю собі раду з ними та й хоч зайого не плачу. Та й то собі думаю, що якби ми всі взялися за той папір, то певне хоч нашим дітям не було би страху за те, що без штанів остануться...

— То чогож ви, дядьку, так боялися того паперу?

— Гм... чого? Бо папір я знав лиш з „наказів платнічих“ та й з паперів з банків. На инший якийсь шкода було гроша...

Від тоді дядько Максим став у селі найбільшим „консуметом“ паперу. Та й перемінився як! Було хвалиться, як він колись „дикувався“, а тепер робить дуже кислу міну, як хто йому падає його „маркапіцію“.

Петро Загребельний.

БЛІДНИЦЮ БРАК КРОВИ усуває

М-ра КШИШТОФОРСЬКОГО

ВИНО ХІНОВО-ЗАЛІЗНЕ на еспанській малядзі регулює жіночі недомогання, додає сили, збуджує апетит, причиняє крові, швидко повертає сили жінкам по злого, а спеціально лікарі поручають у грудних недугах, по перебутих важких недугах, при загальнім ослабленню, обірванню, при нехиті до життя, мlostях заворотах голови, фізичнім і духовім вичерпанню. До набуття в апіках і другеріях а де нема на складі, зрмовляти прямо в фабриці. Щоби остерігтися підробок, виразно жадати М-ра Кшиштофурського **ВИНО ХІНОВО-ЗАЛІЗНЕ**. Підроблені відкинути! Менша фляшка з пересилкою зол. 3-50, 5 фляшок 13 зол. — Подвійна фляшка з пересилкою зол. 5-00, 5 фляшок 22 зол. — Виключний склад і виріб на Польщу: Хемічна фабрика 38 Mr. Krzysztoforski, Tarnów VII. 42—?

З вакаційного побуту на Гуцульщині.

IV.

Храм і національне свято в Прокураві.

Такого гірського національного свята, яке відбулося 4. серпня ц. р. в Прокураві, я ще не бачив і думаю, багато з долів також ні. Тому позволю собі описати коротко це свято для ілюстрації, як життя на провінції прибирає відповідно до місцевих обставин різні види.

У неділю рано вибралася процесія з шешорської церкви до Прокурави — 7 км. (навіть треба в однім місці переходити ріку Пістинку в брід, бо остання повинь зірвала міст), під проводом пістинського пароха о. декана Арсенича. Коли вже процесія зближалася до Прокурави, вийшла їй настрічу процесія з прокуравської церкви, на чолі котрої їхала бандерія на конях, а за нею слідувало 10 газдів з грембітами. І коли церковні хоругви повитали себе трикратним поклоном, трембіти звернули свої дула в сторону гір і затрембітали свій дивний, повний меланхолії, гимн-привіт.

Дивна це музика і не диво, що вона так глибоко падала в душу М. Коцюбинського. Ця мелодія не пригадує мені нічого, досить мені відомого з народньої чи композиційної музики. Скаля цієї мелодії не широка, ані різнородня, але гармонійна і зворушлива. Для неї не треба мати так музикального вуха, як настроєвої душі, і то на ту саму ноту настроєної, як душа тих, що з напруженням і побожністю трембітають.

По відтрембітанню привіту рушили обі процесії вперед серед напіву церковної пісні. Коли входили вже в село, далися чути на полудневим збочу гори знов трембіти. Глядимо в ту сторону, — а там процесія із сусідніх бростур. Чекаємо.

Сходить з гори бростурська процесія: На переді газди з трембітами, за ними брацтво з хоругвами, а за брацтвом священник в ризах верхом на коні, а кругом і за ним парохіане з пісню на устах. Знов привітання, як попередно і всі три процесії йдуть до церкви. А що погода була прекрасна, богослуження відправлявано на цвинтарі під церквою.

Дивні тут напівні церковні, зовсім неподібні до напівів Служби Божої по долах, чи навіть вже в недалеких Пістині. Головний тон напіву — це колядково-коломийкова мелодія. Однак весь народ не співає, як прим. по селах на долах, коло Львова, чи на Поділлі. Для звеличання богослуження при дзвінку перед словами: „Прийміте, ядите...“ і „Пийте од неа...“ і по них трембітали трембіти. Місцеві легіні жалувалися при тім, що не могли ще з моздрів на параді стріляти, бо це заборонено їм навіть на Великдень.

По богослуженні уставився похід до читальняного дому у такому порядку: На чолі походу бандерія на гуцульських невеличких кониках, а за ними 14 трембітарів, котрі що кількадесят кроків приставали (а з ними і цілий похід) і трембітали, звернувши довжезні трембіти в напрямі гір, за тими слідували хрести, хоругви й образи церковного брацтва з 4. священниками. Усі хоругви нові, з синьо-жовтими лентами, а хрести старі, саморібні, власного мистецтва. Відтак йшла сільська музика: великий бубон, цимбали і 3 скрипки. Музика грала весь час коломийкового марша до походу для „луговиків“, що машерували з синьо-жовтими лентами, з топірцями в руках, під проводом свого голови о. Жибчина в реверенді. За „Лугом“ йшли делегати матірнього Т-ва зі Львова, філії „Просвіти“ з Коломиї, Косова, сусідніх читальень, місцеві члени читальні, а відтак маса народу.

Коли прийшли до читальняного дому, трембіти затрембітали, а о. Арсенич довершив обряду водосвяття. По водосвятті виголосив о. декан Арсенич до зібраних іменем церкви гарну релігійно-патріотичну промову, що зро-

КАПУЦИНСЬКИЙ БАЛЬСАМ

з вірлом, виробу магістра Кшиштофурського на підставі рецепти О. Норберта з Праги. Є це незрівняний середник, найбільше доцільний у болях і корчах шлунку, що направляє зле травлення, розбуджує апетит, розсіває нудоту, помороки, охлялість, необхідний підчас подорож, паломництв і в жіночих недугах.

Лікує перестарілі рани, вереди, біль зубів, горла ясел і береже зуби, щоби не псувались. Цей необхідний середник повинен бути в кожній хаті. тому, що в наглих випадках віддає неоцінену послугу. Домагайтеся виразно **Капуцинського бальсаму** з вірлом виробу магістра Кшиштофурського — відкидайте наслідуючі вироби!

Кожна правдива пляшка має металеву пльомбу з вірлом.

Ціна за 5 пляшок з пересилкою 10 зол., 10 пл. — 19 зол. 94 Хемічна фабрика маг. Кшиштофурського Тарнів, VII. 19—?

била на всіх помітне вражіння. Потім посвячено ще прапор читальні: гарну синьо-жовту хоругву, на котрій виготований по одній стороні золотий тризуб, а по другій намальований образ Матері Божої.

По посвяченню вбивано цвяшки та складано жертви. І приємно було глядіти, як місцеві селянки-гуцулки і селяне добровільно клали на стіл по 20, 15, 10 і 5 золотих, не споминаючи тих, що жертвували по 2 і 1 зол. на прапор і вбивали цвяшки на довгій синім держаку з різьбленим закінченням. Відтак слідували привіти, які виголошувало з веранди: від філії „Просвіти“ в Косові — містоголова рад. Вол. Сабат і член виділу селянин Лепкалюк з Косова, від читальень делегати „Просвіти“ в Городі, Шешорах, Космачі, — від місцевої школи — місцевий управитель Саевич, зважаючи до згідної співпраці читальні із школою в громаді, від філії в Коломиї п. Витвицький, а від Т-ва „Просвіта“ у Львові проф. Шах. По тім забрав голос голова читальні о. Жибчин, подякував за привіти, членам і громадянам за працю при будові дому і вручив посвячений прапор читальні в руки виділу при загальнім співі національного гимну: „Ще не вмерла Україна“, гри музики і трембітанню трембіт, котрих дула звернулися вгору аж прямо ік небесам.

По сім торжестві отворено на громадським майдані, під лісом, фестин, а вечером відіграв аматорський гурток, в яким беруть участь і неграмотні члени, які вивчилися роль лише зі слуху, театральну виставу: „Про що тирса шелестіла“ Черкасенка.

Чи не цікаво для ширшого загалу, чим і як живе наша найдальша провінція?

По широкому світі.

СОЮЗ НАРОДІВ, що радив кілька тижнів у Женеві, розійшовся 25. вересня в свояси, не ривши, як звичайно, нічого. Говорили там багато про мир, про розброєння, то-що, але й на цьому скінчилося. Ніодна держава не хоче бути слабшою як доси, навпаки, кожда рада забезпечити собі якнайбільшу силу, щоби втримати теперішній стан посідання. Не згодилися навіть на заборону повітряної та газової війни, як цього хотіла Німеччина. Внесення Китаю, щоби Союз ННародів переглядав міжнародні договори і змінював дещо, як цього вимагає справедливості, збули нічим. Значить, все лишилося по давньому.

В **АВСТРІЇ** кипить як в горшку. Йде завзята боротьба між соціалістами, що опанували Відень, і міщанськими партіями, що хотять змінити конституцію і скріпити владу уряду. Обі сторони мають збройні організації, які готовляться до кривавої розправи за владу. В останньому часі прийшло до зміни канцлера, голови уряду, яким став Шобер, що опирається на міщанських партіях.

АНГЛІЯ, вигравши справу в Газі, стала тепер паном положення в Європі. Щоб ослабити політичну силу Франції, Англія починає брататися з Німеччиною і проводити свої плани в справі морських зброєнь. В тій цілі голова англійського уряду Мекдональд поїхав до Америки, щоби погодитися з нею щодо свободи на морях, а властиво поділитися пануванням на світових водах.

БІЛЬШОВИЦЬКИЙ КАЛЕНДАР. Більшовицький уряд в Москві завів у цілім Радянським Союзі новий календар. Рік поділений на 72 тижні по 5 днів. Новий рік і всі релігійні свята, навіть Різдва, Великдень і Зелени Свята цілком знесені. Зате установлено 5 свят революційних, які мають обов'язувати всіх людей, а саме 22. січня, 1. і 2. мая та 7. і 8. листопада. Тиждень складається з чотирох днів праці і одного дня відпочинку.

В **ПАЛЕСТИНІ** нема спокою, хоч англійське військо боронить жидів. Араби боють жидів далі і бойкотують їх на кождім кроці, загрожуючи господарське життя Палестини.

В **АФГАНІСТАНІ** знову неспокійно. Війська Надір-Хана побили війська теперішнього володаря Габібулі, який готується до втечі, як це зробив Аманула.

КИТАЙСЬКИЙ УРЯД готується до зимової війни з більшовиками і рішив затягнути позичку на озброєння манджурської армії. Здовш сибірської границі будують укріплення. З Франції прибули транспорти воєнних літаків, що робитимуть службу на радянській границі.

СТРАШНА РІЗНЯ НАРОДІВ. З Китаю надійшли вісті про страшні події, які сталися в провінції Квансу. Магометанські мешканці збунтувалися проти губернатора, вимордували в місті Тав-чав 700 китайців і рушили в край. Тут окружило їх китайське військо і вирізало 3000 магометан. Решта магометан почала втікати в сторону Тибету. На границі прийшло до бою між магометанськими жінками і тибетанками. Коло 500 тибетанок упало під ножами магометанок. Але все таки тибетанці відперли магометан і вони, думаючи, що вже спокій, вернули до Тав-чав. Тут почалась нова різня. Китайські воєнки вимордували всіх магометан у віці від 15 до 50 літ.

Вернув!

Вернув!

Д-р М. ДЗЕРОВИЧ

СПЕЦ. ВНУТР. НЕДУГ

ЛЬВІВ, вул. КОХАНОВСЬКОГО ч. 100.

НОВИНКИ.

— **Хліборобський конгрес у Львові**. З нагоди 30-літнього існування краєвого товариства господарського „Сільський Господар“ у Львові відбудеться у Львові в днях 23. і 24. жовтня ц. р. перший західно-український хліборобський конгрес. В програму конгресу входять між іншим посвячення прапора „Сільського Господаря“, реферати на комісіях, висвітлення господарських фільмів і повне засідання. Зголошуватись треба у філіях „Сільського Господаря“ в повітових містах.

— **Новий єпископ**. Папа іменував о. д-ра Івана Бучка львівським єпископом-суфраганом, що буде помагати недужому митрополитови Шептицькому. Новий єпископ є родом з Германова пов. Львів, богословські науки скінчив у Римі і був професором богословія у львівській семінарії. Має 38 літ.

— **Учителям забороняють працювати для свого народу**. На конференції учителів копичинського повіту дня 2. вересня ц. р. інспектор Самборські виголосив до всіх присутних учителів промову, в котрій зазначив, що читальні „Просвіти“, кооперативи і „Сільський Господар“ є властиво інституціями „непольськими“ і там ніякий учитель не повиненходитися, „бо може мець за то неприємності“. Іншими словами заборонив учителям брати участь в якійнебудь народній роботі.

— **Наслідки господарської політики**. Низькі ціни збіжа причинились до того, що в Польщі зменшився попит на штучні навози і на різніччі машини. В самому варшавському повіті закуплено штучних навозів до осінніх засівів на 70 прц. менше ніж минулого року.

Польський цукор і англійські свині. Польща вивозить свій цукор за границю за ціну далеко дешевшу, ніж продає в краю. Інакше за границею ніхто цього цукру не купивби. Страти цукроварників вирівнує населення Польщі, платячи за цукор чимраз висші ціни. Польський цукор іде також до Англії, а щоби конкурувати з цукром інших держав, продають його так дешево, що Англії, як пишуть польські газети, випасають ним свої свині.

— **За візову промову**. Микола Когут з Урмана пов. Бережани відповідав перед судовим трибуналом присяжних суддів у Львові за те, що на вічу, скликаним „партією праці“ в Бережанах, критикував порядки в Польщі, а захвалював відносини на Радянській Україні. Присяжні потвердили його вину щодо заворушення публичного спокою і на тій підставі трибунал засудив його на 8 місяців в'язниці.

— **Винен і невинен**. Перед трибуналом присяжних суддів у Львові станув окінчений гімназист Василя Кушметин, якого обвинувачено за приналежність до тайної організації, що в околиці Коломиї підризувала минулого року телеграфічні стовпи. Присяжні заперечили 11 годосами його вину і він вийшов на волю, просидівши в слідчому арешті 8 місяців. Цікава річ, що на основі такого самого обвинувачення військовий суд у Познані засудив його товариша Андрія Шкондеюка, який служив при війську, на 6 літ тяжкої в'язниці.

— **Засуджені на смерть**. Трибунал присяжних суддів у Золочеві засудив на шибеницю Гринька Садового, 24-літнього гаєвого з Бордуляк пов. Броди, за те, що вбив минулого року Іска Айрефа такою ж смертю. На таку са-

му кару смерті засуджено в Стрию Ілька Будата, що вбив гаєвого в Станькові, Яця Тхіра-Його брат Дмитро, що помагав йому в убивстві, дістав 8 місяців в'язниці.

— **Прокуратор злодієм.** В Познані судять бувшого прокуратора Дембіцького за те, що акрав гроші, зложені в судовому депозиті. В двох випадках присвоїв собі 300 доларів і 4.000 голландських гульденів, а в інших випадках менші мвоти.

— **Дорога вистава.** В Познані відбувається велика вистава польського промислу, що має засвідчити перед світом багатство Польщі. Вистава скінчилася великим недобором, що виносить коло 5 мільйонів, інші кажуть — кільканайцять мільйонів золотих. Недобір покрий державний скарб.

— **Стрілянина на відпусті.** На відпусті в селі Стронятині пов. Львів поблизя парубки, причім Іван Тишка застрівив з револьвера Гринька Гринчишина, а двох інших ранив.

— **Огні.** У Вороняхах пов. Золочів згорів гартак і паровий млин вартости 150 000 зл. — В лісі коло присілка Парова біля Мостів Великих згоріла лісничівка. Шкода виносить 5.000 зл. — В Шоломиничах пов. Рудки підпалив хтось загороду Михайла Августина, наслідком якого згоріло 6 господарств зі збіжем і цілим інвентарем.

— **Передісторична нахідка.** Асистент львівського університету д-р Брик, досліджуючи передісторичні кургани в скалатському повіті, відкрив у селі Остапо старинні пам'ятки з людськими кістками. Нахідка походить з часів 2.000 літ перед Христом.

— **Строгий суд.** Суд присяжних в однім англійським місті засудив на 18 літ в'язниці якогось Артура Мура, що дістався до школи і акрав зі школярської скарбонки 1 шілінга (2 зл. 15 с.).

— **Велика крадіж.** В банку зарібкових спілок у Вильні урядник Романовський спроневірив 40 тисяч доларів. Його арештовано.

— **Замах безбожників.** Підчас направи копули московського собора вибухла бомба, від якої згинуло 4 робітників, а 7 тяжко покалічило. Замах виконали безбожники.

Дентист-стоматолог

Др Степан ДМОХОВСЬКИЙ

Львів, вул. сиктуська ч. 35.

Відділ правної поради.

Веде посол В. Целевич.

ЗАМІТКА: У цьому відділі будемо давати відповіді на запити кожного передплатника „Свободи“. Листовну відповідь одержить лише той передплатник, що пришле поштовий значок за 25 сотиків.

Право начальника громади накладати кари за дрібні проступки.

1. Що постановляє в цій справі галицький громадський закон?

Галицький громадський закон з 12. серпня 1866 р. дає громадській зверхності, а саме начальникови громади і двом присяжним право карати громадян за різні дрібні проступки. Громадська зверхність мала право карати в тих випадках, коли це постановляє закон або згідно з законом виданий поліцейний припис громадської ради. Найвищою карою, яку на основі громадського закону можна було наложити, була кара гривни 30 зол. або 5 днів арешту. Взагалі громадський закон надавав громадській зверхності як колегіальному органу досить широкі права в ділянці громадського поліцейного судівництва.

2. Скасування прав громадської зверхності в справі карання за дрібні проступки.

Розпорядок президента Річипосполитої з дня 22. березня 1928 р. про поступовання карно-адміністративне відібрав громадським зверхностям право карати за якінебудь проступки. На основі того розпорядку право карання, яке при слугувало громаді, перейшло на староство. З цього бачимо, що розпорядок президента обмежує права громадської самоуправи і переносить їх на владу, яка не знає місцевих відносин і яка нічим не є зв'язана з громадою.

3. Закон з дня 19. лютого 1929 р.

Проти такого обмеження прав громадської самоуправи в справі громадського поліцейного судівництва, виступили в соймі українські і деякі польські послы і спонукали сойм до ухвалення закону з дня 19. лютого 1929 р. Цей закон змінює в деяких розпорядок президента про карно-адміністративне поступовання і повертає частинно громадській зверхності право карати за дрібні проступки.

На основі того закону мають усі громади Га-

личини від дня 5. квітня 1929 р. право карати за ті усі проступки, за які мали право карати давнійше.

Однак закон з дня 19. лютого 1929 р. впроваджує деякі зміни, а зокрема:

а) Право карати належить на основі цього закону тільки до самого начальника громади, а не до начальника громади і двох присяжних, як було давнійше.

б) Начальник громади видає карні накази, в яких має право наложити кару не вищу, як 60 зол. і не вищу як 3 дні арешту.

в) Карні накази видає начальник громади без переведення розправи лише на основі донесення громадських органів (полевої сторожі, громадського поліціанта і т. п.) або на основі власного опостереження. Коли покараний внесе проти карного наказу спротив, начальник громади передає справу до повітового староства для видання осуду.

г) В тих справах, в яких начальник громади має рішення про обов'язок відшкодування, начальник громади, видаючи карний наказ, може постановити про обов'язок відшкодування, однак лишень тоді, коли шкода не виносить більше 30 зол.

На основі нового закону начальник громади видає карні накази в заступстві староства і тому новий закон є гірший від давнього галицького закону.

Начальник громади має право видавати карні накази в наступуючих справах:

- 1) в усіх справах місцевої поліції;
- 2) в справах поліції огневої, яку то справу управильно патент з 28. липня 1786 р;
- 3) в справах поліції полевої, згідно з постановами закону з дня 17. липня 1876 р.;
- 4) в справах охорони звірят відповідно до закону з дня 21. грудня 1874 р.;
- 5) в справах поліції над службою і працевлаштуваннями;

6) в справах віроісповідної поліції відповідно до закону з дня 25. травня 1868 р.;

7) в справах отвирання шинків по поліцейній годині і в справах неприличного заховання.

Наші начальники громад повинні користати з признаних їм прав.

З господарської практики.

Про торгівлю овочами.

Про піднесення садівництва ми дбаємо дуже мало і тому не маємо що придавати, а скорше купуємо овочі самі. Особливо овоч сушений, не лише добірний, але й звичайний товар, іде до нашого краю з сусідніх земель і ми платимо за нього грубі гроші заграничним власителям садів, бо наші господарі за байдужні, щоби садівництвом займатися і приспорити собі з продажі овочів гроші. Це мусимо випоминати все а все, довго і часто, щоби наш нарід застановився, чи мусить вже конче так бути, щоби ми дурні сливки брали аж від сербів, мадярів і чехів, хоч можемо мати свої. Бо ті міхи сушених сливок, що розпродуються в склепах, вони спроваджені з чужих країв, бо своїх нам не хочеться мати, ні до власного пожитку, ні до продажі.

Зовсім інакше дбають про садівництво інші народи. Ось хочби чехи приміром. Минулого року вивезено до одного Берліна водноко лише дорогою майже 100.000 метричних сотнарів свіжих яблук та грушок. До Берліна не пійде леда який овоч. А числім метричний сотнар лише по 5 чеських корон, то за ті овочі, які вивезено з Чех одною лише дорогою до одного лише міста, прийшло доходу чеським господарям 500.000, отже пів мільйона корон в однім лише році. А тут не є вчислений зовсім той овоч, що його вивезено залізницями на всі сторони світа, ані не вчислений дохід зі сливок, ані з сушеного овочу. Повисшу суму взяли чеські господарі за одні яблука і грушки, вивезені до Берліна одною лише дорогою.

Наші господарі скажуть, що чехи нарід для них занадто вчений. Сумна то річ, коли ми не беремо собі науки з других, більше освічених народів, і відпекуємося від всякого поступу культурних народів. Але ніхто не скаже, що босанці та серби нарід вчений: це нарід дуже а дуже запущений. А таки і серби і босанці вмилі розміркуватися, яка то цінна деревина ось хочби сливка. Вона не потрібує ні щеплення, ні великого догляду, а з неї є пожиток і за свіжа, і вона дається сховати на пізніше засушена, перероблена на повидло, на сливовицю. Рік в рік ідуть сербським, босанським та чеським господарям великі тисячі гроша за сливки, за повидла, за сливовицю. А не зародять там сливки, то для них це гірше, чим не зародило би збіжжя.

Цього року знишили великі морози майже 60 проц. овочевих дерев і то в цілій Європі, отже не диво, що ціна за сливки, як і за інші овочі пішла значно в гору. Але не треба зараз

думати, що сливок чи інших овочевих дерев не треба зовсім садити лише тому, що цього року вимерзли. Маймо надію, що що року такої гострої зими не буде. Тому не зражаймося цьогорічними стратами, а таки дальше дбаймо про цю важну галузь в господарстві, про садовину і овочі взагалі.

Михайло Бардега,
інстр. садівництва і городництва

ДОПИСИ.

СЯНІК. Українські хори та їх значіння. За старанням адв. д-ра В. Блавацького засновано у нас хор, що гуртує біля себе українську інтелігенцію. Хор виїздить з концертами на села і всюди витають його дуже радо. Рівночасно місцевий парох о. Філяс, відомий диригент, заложив на Дубрівці коло Сянока другий хор мішаний, зложений зі селянських хлопців і дівчат. Він співав уже кілька разів у сяницькій церкві, а має виступати зі своїми концертами не тільки в місті, але й в сусідніх селах. Цим ділом дав о. Філяс приклад іншим безженним священикам, як можна працювати між народом. Пісня має великий вплив на народню душу, її сила часом більша ніж сила промов і рефератів. Тому закладаймо хори і плекаймо народню пісню!

Місцевий.

ТОРГОВЕЛЬНИЙ КУРС.

Вписи на річний торговельний курс для абітурієнтів приймає Торговельна Школа у Львові (вул. Корняків ч. 1) до кінця вересня ц. р. Виклади починаються 8. жовтня о год. 4. попол. Прохання про прийняття належить вносити письменно долучуючи натуральне свідоцтво до Дирекції школи.

Дирекція.

Ціни у Львові.

Збіжжя. Пшениця двірська 40'75, селянська 36, жит о 26 ячмінь 21'75, овес 22'50.

Худоба. Міська центральна торгівниця платить за 1 кг. живої ваги: Воли І гат. 1'55—1'65, II гат. 1'40—1'50, корови І гат. 1'50—1'60, II гат. 1'40—1'50, III 0'90—1'00 ялівки І гат. 1'50—1'65, II гат. 1'25—1'35, телята 1'55—1'75.

Набіл. Маслосоюз продає: Масло десерове 6'20, 6'00, кухонне 5'00, сир звичайний 1'00, бриндзя 6'00, сметана 2'00, молоко 0'35, яйце 20, мід 3'20.

Гроші. Долар амер. 8'88, кан. 8'80, чеська кор. 0'26, ліра 0'46, франц. франк 0'34, австр. шілінг 1'25, німецька марка 2'12, мад. пенго 1'38, лей 0'05, фунт штерл. 43'25.

ОГОЛОШЕННЯ.

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ згублену військову книжечку видану через П. К. У. в Тернополі, Юліян Винниа в Соколові пов. Підгайці. 3-3

Новий винахід XX. віку

Плоский годинник

тільки за 5'93 (замість 25)

Висилаємо поштою за підляплатою елегантний ніклевий годинник. Звичайний хід, на камінях. Вирегульований до хвилини з гарантією за добрий хід на 8 літ, 2 шт 11'60, 4 шт. 22'68, 6 шт. 33'60 — Ліпша якість 7'75, 9'50, 11'50, 15, 18, 21, 25, 35 зол. На руку з паском 14, 17, 20, 25, 30, 35, 40, 50

і 57 зол. 3 французького нового золота 15'50, 2 шт. 30, 3 шт. 44 зол; ручні з паском ліпшої якості 20, 25, 37, 45, 55, 65. Столові будильники 15, 17 і 20, ліпшої якості 25, 30 і 40 зол. Ланцюжки з нового золота по зол. 2'15, 3, 3'75, 4'85 і 6 зол. Належитість за пересилку платити купуючий. Адреса годин.: JOZEF JAKUBOWICZ, Warszawa, Sienna 27. Oddz. 3.

Фірма існує від року 1900. Нагороджена золотими медалями і хрестами. Багато листів з подяками. З браку місця тільки деякі подаємо: (Ч 4310) Годинник я дістав, за котрий дуже дякую, ходить точно і дуже гарний. Я дуже здивований, що ходить ліпше від „Омеги“, котрий спішить, або спіняє. Годинник одержаний від Вас не робить ніякої різниці, так добре вирегульований, прошу прислати можливо в короткім часі ще два плоскі ніклеві годинники. По одержанню замовлю більшу кількість для цілого бюра. З поваженням Іван Калужинський, Люблін. (Ч. 3455) Вп. П. Прошу вислати ще один годинник з фр. нового золота. При тій нагоді дякую за одержані 3 годинники, з котрих ми дуже вдоволені. В найблизших днях висилаємо замовлення для Кружка Молоді в Голубинку. З поваженням Станіслав Борович, Пресес Тов. Рільництва в Кутні.

Ширіть „СВОБОДУ“!